

Folkemødet i musikkens tegn

en rapport fra Bornholm

af Erik Lyhne

September 2013

På årets folkemøde på Bornholm var der i flere arrangementer sat fokus på musikundervisning i folkeskolen og på læreruddannelsen. Arrangementer blev set i lyset af aftalen om folkeskolereformen og musikfaget i den nye læreruddannelse (*Læs Dansk Sang nr. 6. 2012/13 hvori det redegøres for musikundervisningen i den nye læreruddannelse*).

I aftaleteksten om den nye folkeskolereform, står der, at musikfaget skal styrkes med en ekstra musiktime på 1. og i 5. klassestrin, samt åbnet op for særlige talentklasser i musik. I reformen er der også lagt vægt på at udvikle samarbejdet mellem musikskoler og folkeskoler. Altså i bund og grund meget positive toner for vores fag. På læreruddannelsen har vi set, at mange professionshøjskoler har sat sparekniven langt ind, og skåret den individuelle musikundervisning i læreruddannelsen helt eller delvist væk. En problematik som bl.a. Dansk Sang og Læreruddannelsens Musiklærerforening har sat fokus på og forfølger.

DANSK SANG OG MUSIKDEBATTEN

Dansk Sangs redaktør Jørgens Andresen havde i samarbejde med Dansk Musikforlæggerforening (DMFF) arrangeret en debat om musikundervisningen med titlen *Musik og millimeter-demokrati, et debatmøde om undervisningsreformens indvirkning på musikundervisningen med spørgsmålet Folkeskolereformen er på plads, men det fremgår ikke hvad den kommende reform kommer til at betyde for musikundervisningen i skolerne*.

I debatten deltog et panel bestående af:

Morten Østergaard (R), minister for forskning, innovation og videregående uddannelser, Jørgen Andresen forlagsredaktør Dansk Sang og DMFF, Lars Goldschmidt direktør i Dansk Industri, Edna Rasmussen, musikskoleleder i Aabenraa, Lisbeth Frostholt fmd. Musiklærerforeningen, Esben Lunde Larsen (V) medlem af Udvalget for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser, Casper Strunge (K) fmd. De Konservatives Uddannelses tænketank, Dorte Bennike leder af DR Musikariet, Susanne Malmstrøm Sangkraftcentret i Roskilde samt undertegnede. Ordstyrer var skuespilleren Jacob Morild, der klarede opgaven med alvor og humor. Desuden deltog et børnekoret bestående af børn fra Bornholms Musikskole (Tine Olsen) og Sjælland under ledelse af Jakob Høgsbro og Martin Gerup, guitar og Dorte Schou, koreografi.

Debatten startede med fællessangen *Sang i det grønne* af Grundtvig/Grip afsunget fra de 100 Dansk Sang sangbøger som Jørgen Andresen havde medbragt. Den syngelystne forsamling gav stor medvind til den følgende debat. Børnekoret udbyggede den gode stemning med Demokratisangen, som forsamlingen også deltog aktivt i. Som uddannelsesminister Morten Østergaard udtrykte flere sammenhænge, var det en af de bedste oplevelser, han havde på folkemødet.

Debatten startede med et indlæg af undertegnede, hvor jeg fokuserede på det paradoks, at der på den ene side er åbnet op for flere musiktimer i folkeskolen og mulighed for talentklasser og der på

den anden side skæres så dybt i musikundervisningen på læreruddannelsen, at ingen tror de kommende lærer har kvalifikationer nok til at kunne undervise i faget i folkeskolen.

Uddrag fra debatten

Morten Østergaard:

Vi har handlet. Rammerne for at uddanne musiklærere er meget bedre end i den forrige læreruddannelse. Der er ikke de samme bindinger på linjefagsvalgene. Det var dem, der gjorde, at så få valgte musik. Vi lægger stor vægt på, at der skal være faglærere i alle timer, og det indfaser vi over tid. Når der musik på skemaet, skal undervisningen varetaget af en uddannet musiklærer.

...

Jeg anerkender den bekymring, der er for musikfaget. Men der er også lyspunkter. Vi ser f.eks., at professionshøjskolen og konservatoriet i Nordjylland har indgået en samarbejdsaftale. Jeg fornemmer, der er nogle udfordringer, vi skal tage hånd om. Ikke desto mindre er jeg tryk ved, at vi er ved at vende en udvikling, der har været skæv i de seneste år. Ved fælleshjælp skal det nok lade sig gøre. Det har vi brug for, da det nye folkeskoleforlig stiller endnu højere forventninger til musikundervisningen.

Erik Lyhne:

Vi kvitterer for de mange gode tiltag i den nye læreruddannelsesreform, hvor fagene står mere lige, og de studerende får bedre mulighed for bl.a. at vælge musik. Vi glæder os til at se statistikkerne i løbet af de næste år. Når det er sagt, vil jeg pointere, musikfaget er blevet overhalet indenom. Vi har gjort vores arbejde med kompetencemålene og de nationale moduler ud fra de præmisser, at vi kunne bibeholde den individuelle undervisning i faget. Desværre har Læreruddannelsens Ledernetværk (LLN) syntes, at de skulle spare og lave en økonomisk ligestilling af musikfaget med de øvrige fag i læreruddannelsen. Der pågår dog stadigvæk en forhandling med LLN, og hvor det lander ved vi ikke

Lars Goldschmidt:

I Dansk Industri vil vi gerne have medarbejdere, der er i stand til bruge alt det, de er. Vi har brug for folk der ikke blot er i stand til at tale, men kan bruge sig selv som instrument og iscenesætte de sammenhænge de er i. Jeg mener faktisk, at musik og sang udvikler, hvad vi kan som personligt instrument. Men musikken gør også noget andet, nemlig understøtter andre former for læring. De måder man træner musik på, har den skønhed, at man kan høre, at man er blevet dygtigere. Det er et fag, der understøtter omhu. Man laver noget som andre mennesker tillægger værdi. Det er ikke ligegyldigt, om man bliver dygtig. Det at være begejstret, det at nyde det og samtidig forstå, at det kræver træning, er en væsentlig del af faget.

Hvis det er rigtigt, at det er rigtigt, at der er visse discipliner i musikfaget, der kræver mere end i andre fag, så har man jo ordnet det andre steder i taxametersystemet. Nogle fag er dyrere end andre. Det er ligesom indenfor ingeniøruddannelserne, hvor det er dyrere at uddanne til de såkaldte våde fag end de tørre fag. Her har man forskellige taxametre. Det tror jeg, man bliver nødt til også at have i musik.

Casper Strunge:

Der ligger nogle klare aftaler om, hvordan vi skal følge op på den nye læreruddannelse. Det er vigtigt, vi bruger disse aftaler til at hæve fanen både for musikfaget, og de andre fag der har været pressede. Overordnet mener jeg, at det er et godt politisk håndværk, der ligger bag den nye læreruddannelse. Jeg vil stå bag, at de Konservative kæmper denne sag, for det er meget vigtigt, at professionshøjskolerne ikke udelukkende tænker i økonomi og lader New Public management styre læreruddannelsen. Lad os tale kvalitet ind i debatten. Vi skal huske på, at musik ikke kun er morgensang, men et færdigheds- og kundskabsfag. Musik kan understøtte de andre fag, men vi skal huske på, at det også er et selvstændigt fag. Jeg er glad for, at vi i aftalen om folkeskolen fik bragt antallet af aktivitetstimer ned, og styrket bl.a. musikfaget.

Casper Strunge:

Der ligger nogle klare aftaler om, hvordan vi skal følge op på den nye læreruddannelse. Det er vigtigt, at vi bruger disse aftaler til at hæve fanen både for musikfaget, og de andre fag der har været pressede. Overordnet mener jeg, at det er et godt politisk håndværk, der ligger bag den nye læreruddannelse. Jeg vil stå bag, at de konservative kæmper denne sag, for det er meget vigtigt, at professionshøjskolerne ikke udelukkende tænker i økonomi og lader New Public management styre læreruddannelsen. Lad os tale kvalitet ind i debatten. Vi skal huske på, at musik ikke kun er morgensang, men også et færdigheds- og kundskabsfag. Musik kan understøtte de andre fag, men vi skal huske på, at det er et selvstændigt fag. Jeg er glad for, at vi i aftalen om folkeskolen fik bragt antallet af aktivitetstimer ned, og styrket bl.a. musikfaget.

Edna Rasmussen:

Vi bliver udsat for et traditionstab, hvis vi ikke får uddannet gode musiklærere. Vi har set gennem de seneste par år, er der kun uddannet 140 musiklærere til folkeskolen mod 400 før i tiden.

Katastrofen er allerede sket. Jeg priser det velkomment, at der er fokus på samarbejdet med musikskolerne i den nye folkeskolereform. Men hvis der ikke er kvalificerede musiklærere i folkeskolen at samarbejde med, kan det næsten være det samme.

Lisbeth Frostholt:

Musikmiljøerne eksisterer næsten ikke mere på Professionshøjskolerne. De forsvandt mange steder ved læreruddannelsesreformen i 2006. Det bliver svært at bygge op igen – især med de nuværende udsigter, hvor den individuelle undervisning ned- eller bortskæres. Vedr. samarbejdet med konservatorierne, så tænker jeg at det skal ske på en måde, hvor man tager udgangspunkt i hvordan uddannelserne kan berige hinanden. Læreruddannelsen kan f.eks. bidrage med mere pædagogisk tænkning på konservatorierne. Vi kan heller ikke bare blande uddannelserne sammen, for de er vidt forskellige. Men selvfølgelig kan vi samarbejde.

Dorte Bennike:

Børn skal møde musik, både i skolen og udenfor. Skolen bliver nødt til at få et bedre samarbejde med kulturinstitutionerne. Der er en ting vi glemmer i debatten, nemlig hvor stærk musikken er i sig selv. Musik kan faktisk bruges som en løftestang til andre fag. Musik kan nogle gange være det sidste sted, hvor eleverne ikke har fået et nederlag. Der ligger et stort åbent felt med at få musikken til at berige og løfte de andre fag i et tværfagligt samarbejde.

MUSIKKEN I ROSENGADE

Dansk Live, Dansk Skuespillerforbund, Dansk Artist Forbund, Dansk Forfatterforening, DanskKunstnerRåd, Dansk Musiker Forbund, Gramex, Dansk Kapelmesterforening, DJBFA, Dansk komponistforening, KODA, Orange Innovation, Statens Kunstråd og DPA. Her var gennem en lang række debatter og arrangementer koordineret af Jakob Brixvold fra Dansk Live sat fokus på mange dele af kunst og kulturlivet.

Bl.a. en debat med overskriften:

Skolens kreative fag – en vej ud af krisen? Er de kreative fag på vej til at blive b-fag – eller er de tiltænkt en mere markant rolle i fremtidens folkeskole? En debat om de kreative fags betydning for skolen med Bertel Haarder MF (V), Anders Laursen Formand Dansk Musikerforbund, Dorte Lange Næstformand i Danmarks Lærerforening, Erik Lyhne seminarielektor VIAUC Læreruddannelsen i Aarhus, Troels Ravn MF (S) børne- og undervisningsordfører og folkeskoleordfører, Mads Bille leder af den Jyske Sangskole i Herning og Per Vers rapper med cases fra Koda Skolekontakt.

Debatten havde fokus på de kreative fag i folkeskolen bl.a. set i lyset af folkeskolereformen, hvori der bl.a. er formuleret:

De praktiske/musiske fag skal bidrage til at understøtte den faglige udvikling og folkeskolens øvrige fag, herunder særligt dansk og matematik. Derfor indføres et nyt fag Håndværk og design, som erstatter sløjd og håndarbejde, og desuden indgår i valgfagsrækken.

Samtidig forhøjes det vejledende timetal for musik i 1. og 5. klasse og for håndværk og design i 4. klasse med én lektion om ugen. Indholdet i faget hjemkundskab præciseres, og faget s navn ændres til Madkundskab.

Udpluk fra debatten

Dorte Lange:

Jeg er bekymret for den formulering, der er i folkeskolereformen, hvor der siges, at de kreative fag skal have en understøttende funktion i forhold til kernefagene. Fagene bliver nødt til at have en selvstændig funktion og en værdi i sig selv.

Troels Ravn:

De kreative musiske fag har fået et løft. Det er selvstændige fag med eget timetal. Hoved, krop og ånd skal følges ad og spille sammen. Musik og de kreative fag er fag der stimulerer hjernen og skærper børns evne til at tilegne sig viden. Vi åbner skolen ud mod samfundet. Børnene skal møde musikskolen i et forpligtende samarbejde med skolen. Reformen er et samlet løft at de praktisk-musiske fag.

Erik Lyhne:

Musik og sang sammen med børn er, det bedste jeg kan lave i mit liv. Musik og sang holder skolen i gang. Børn laver tit ting der er meget sværere end underviserne ved de kan. Derfor er et af mine mottoer: Børn ved ikke det er svært, de gør det bare. Det handler derfor om, at de professionelle voksne også lytter til og tager udgangspunkt i børnenes egen kultur i skolen.

Bertel Haarder:

Bortset fra at professionshøjskolerne skærer i musikundervisningen, så er der håb om en bedre fremtid for musikken. Det er vigtigt med de ekstra timer i 1. og 5. klasse, og med samarbejdet med musikskolerne.

Mads Bille:

Fortalte om den Jyske Sangskole og det store arbejde i laver i forbindelse med folkeskolen.

Per Vers

Det er vigtigt, at vi får fat i børnene, mens de stadig spirer. Musik er det vigtigste fag.

Gennem de to arrangementer som jeg deltog i, blev der på nogle rigtige gode måder sat fokus på musikfaget og de praktiske/musiske fag. Politikerne var lydhøre – lad os se hvad der kommer ud af det. En ting er i hvert fald sikker, at de danske børn i folkeskolen kan glæde sig til mere musik, og på læreuddannelsen håber vi på at kunne fastholde den individuelle undervisning, enten ved direkte forhandling med LLN. Alternativt må vi presse på en politisk løsning på problemet.

DANSK SANG TALTE DESUDEN MED EN RÆKKE POLITIKERE OM
MUSIKUNDERVISNINGEN

Troels Ravn (S) børne- og undervisningsordfører og folkeskoleordfører:

Der står i aftaleteksten om læreruddannelsen at musikfaget skal styrkes, hvordan hænger det sammen med nedskæringerne på området?

Det er bekymrende, at professionshøjskolerne skærer i musikundervisningen. Intentionen har været at musikfaget skulle styrkes i indholdet og i kravene til de studerende. Vi skal sikre, at der kommer veluddannede musiklærere ud.

Når vi hæver timetallet for musik i folkeskolen, bliver vi vel også nødt til at have veluddannede musiklærere?

Det er helt klart at der skal være veluddannede musiklærere i skolen. Jeg vil også pege på muligheder i samarbejdet med musikskolen. Der kan ske mange spændende ting i dette samarbejde.

Mogens Jensen (S) medlem af Kulturudvalget:

Vi har fået en ny folkeskolereform, hvor musikfaget styrkes. Det sker i samme åndedrag, som musikundervisningen på læreruddannelsen skæres ned. Hvordan hænger det sammen?

Det er ikke hensigten med læreruddannelsesreformen, at musikundervisningen skal svækkes. Bliver det konsekvensen, må vi naturligvis tage det op med ministeren. Der er samlet set behov for at styrke musikundervisningen.

Hvad mener du så om den nye folkeskolereform?

Det er enormt positivt, at musikken bliver løftet med en time ekstra i 1. og 5. klasse. Det er et godt fremskridt. Der bliver mulighed for, at musikskoler og andre aktører kan komme ind i skolen og komme i dialog med eleverne. Samlet set, tror jeg på, at folkeskolereformen kan styrke musik og sang i skolen.

Hvad betyder de kreative fag for børnene?

De kreative fag er for mig at se helt afgørende for børns udvikling. Alle har kreative talenter, der kan og skal udvikles. Her betyder musikken, sangen og de øvrige kreative fag utroligt meget. Skolen skal kunne håndtere, at disse sider udvikles hos børnene.

Esben Lunde Larsen (V) medlem af Udvalget for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser

Hvorfor er musik et vigtigt fag i folkeskolen?

Musik er et vigtigt fag i folkeskolen, fordi det rummer et kulturelt og dannelsesmæssigt aspekt, som er afgørende vigtig for et barns dannelse. Den sang- og musiktradition i Danmark skal videreføres og videreudvikles. Det skal nutidens unge indgå i.

Hvad siger du til at musikundervisningen på læreruddannelsen decimeres? (den individuelle musikundervisning forsvinder helt eller delvist)

Vi har nogle udfordringer, som også debatten påpegede, når det kommer til musik på læreruddannelsen. Dette skal vi debattere med professionshøjskolerne.

Hvordan hænger det sammen med aftaleteksten om at styrke musikfaget – og at vi skal have flere dygtige musiklærere, når timetallet forøges i FSK?

Ministeren har en vigtig opgave i forhold til aftaletekstens varetagelse. Dette skal følges op.

Bertel Haarder (V) medlem af Udvalget for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser

Sidste gang vi fik en ny læreruddannelse i 2006, gik du egenhændigt ind og indskrev i bekendtgørelsen at musikundervisningen i læreruddannelsen bl.a. skulle bestå af en individuel del. Hvad var din bevæggrund for det?

Jeg lagde som minister meget vægt på, at liniefaget også skulle indeholde individuel undervisning. Det er vigtigt, at en musiklærer selv behersker et eller flere instrumenter, kan synge efter noder m.v. Det er vigtigt for undervisningskvaliteten, for lærerens professionelle autoritet og for arbejdsglæden.

Hvad mener du om, at Læreruddannelsens Ledernetværk (LLN) nu har tænkt sig at sløjfe eller kraftigt decimere den individuelle del af musikundervisningen?

Derfor forstår jeg ikke, Hvis den individuelle undervisning nu skal sløjfes eller decimeres. Det vil være et mærkeligt svar på den udfordring, der venter, når der bliver en ekstra musiktime i 1. og 5. kl., samtidig med at der kan udbydes talentklasser i musik.

Casper Strunge (K) Fmd. de Konservatives Uddannelsestænketank

Hvorfor er musik et vigtigt fag?

I min folkeskoletid, var musikken det fag, der gav mig de bedste oplevelser. Det er en af grundene til at jeg fik interesse for de andre fag. Musik er både et meget praktisk fag, men også et dannelsesmæssigt fag. Når man underviser i musik, er det vigtigt, at man både didaktisk, pædagogisk og musikfagligt, har et stort overskud til at varetage faget.

Du er selv musiklæreruddannet fra Ålborg Seminarium (nu UCN). Hvorfor er det vigtig med den individuelle undervisning?

Fra min egen uddannelse, oplevede jeg, at vi havde et rigt og fantastisk musikmiljø. Vi havde mange gode inspirerende musikundervisere, som udviklede os på mange plan. Vi fik gode værktøjer til at kunne gå ud og undervise i faget. Den individuelle undervisning betød alt. Jeg havde spillet meget inden, så her var chancen for at få hævet niveauet. Jeg har hovedinstrument på trommer, så det at få klaverundervisning var uundværligt. For den del af holdet, der ikke i forvejen var aktive musikere, var den individuelle undervisning af stor nødvendighed. Det var en forudsætning for at kunne blive en god musiklærer.

Hvad siger du til at professionshøjskolerne skærer i den individuelle undervisning?

Det er et udtryk for det tab af kvalitet, der desværre er i hele vores uddannelsessystem. Vi har som politikere været med til at lave mange forbedringer på det lovmæssige plan, men den frihed, der er givet til institutionerne, og samtidig meget stramme økonomiske rammer og mål, har nogle steder betydet, at kvaliteten er bortprioriteret til fordel for at hive mange studerende igennem. Det lider et dyrt fag som musikfaget under.

Hvad betyder det for vores kulturarv?

Hvis der er tre grundpiller i musik, så er det ene kulturarven. Musik er et kulturelt bærende fag, lige som dansk og historie. Den anden grundpille er at musikfaget er med til at understøtte de andre fag. Vi ved det er sundt at synge, og at musisk udfoldelse styrker koncentrationen og evnen til at tænke kreativt også i andre fag end musik. Den sidste grundpille som musik står på er fagligheden - det musikfaglige. Der er rigtig mange, der får smag for at dygtiggøre sig på instrumenterne. Det er i orden at øve sig og være den bedste på sit instrument. Det er et mønstereksempel på det bedste i vores skolesystem. Derfor må vi ikke ødelægge musikken. Den er rollemodellen for de andre fag.